

Ebelik Lisansüstü Öğrencilerinin Gözünden: Doktora Programlarında “ORPHEUS”

Through the Eyes of Midwifery Postgraduate Students: ‘ORPHEUS’ in Doctoral Programmes

Aysun EKSİOĞLU, Elif ÇİLESİZ, Güzin KARDEŞ, Neriman SOĞUKPINAR

ÖZ

Bu çalışma, ebelik lisansüstü öğrencilerin ORPHEUS programları konusunda görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Tanımlayıcı tasarımda yürütülen çalışmanın örneklemini Türkiye’de 2023-2024 eğitim öğretim döneminde lisansüstü programlarda öğrenim gören 257 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma verileri çevrim içi ortamda Google Forms’ ta hazırlanan veri formu ile toplanmıştır. Araştırma verilerinin analizinde tanımlayıcı istatistikler (sayı, yüzde, ortalama) kullanılmıştır. Öğrencilerin %89.1’i lisansüstü eğitim sürecinden memnundur. Eğitim gördüğü üniversitenin proje imkânlarını %65.8’i yeterli bulurken, %9.3’ü üniversitenin araştırma olanaklarını; her beş öğrenciden dördü uluslararası eğitim olanaklarını yetersiz bulduğunu belirtmiştir. ORPHEUS programını öğrencilerin %70’i daha önce duymadığını belirtmişken, %51.8’i ORPHEUS akreditasyonunun ebelik alanında lisansüstü eğitime katkı sağlayacağını düşünmekte; %90.7’si ORPHEUS programı kapsamında akredite olan bir üniversitede eğitim almak istemektedir. Öğrencilerin %58.4’ü kendisini bilimsel araştırma/yayın yapma konusunda kısmen yeterli görmekte olup, %40.5’i akademik bir çalışmada yer almıştır. Çalışma sonuçlarına göre; öğrencilerin büyük çoğunluğunun ORPHEUS programı hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı, uluslararası eğitim ve araştırma olanaklarını yetersiz buldukları, ayrıca bu program kapsamında yer alan uluslararası tez izlem komitesi oluşturulması ile tez savunma sınavlarına olumlu baktıkları belirlenmiştir. Bu sonuç doğrultusunda üniversitelerin sağlık bilimleri enstitüleri tarafından ORPHEUS Programının tanıtımının artırılması, öğrencilerin program hakkında daha fazla bilgi sahibi olmasını sağlayabilir.

Anahtar Sözcükler: Orpheus, Doktora, Lisansüstü, Ebe

Eksioglu A., Çilesiz E., Kardeş G., & Soğukpınar N., (2025). Ebelik lisansüstü öğrencilerinin gözünden: Doktora programlarında “ORPHEUS”. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/ Journal of Higher Education and Science*, 15(2), 209-217. <https://doi.org/10.5961/higheredusci.1557637>

Aysun EKSİOĞLU

ORCID ID: 0000-0002-8769-3289

Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, İzmir, Türkiye
Ege University Faculty of Health Sciences, Department of Midwifery, İzmir, Türkiye

Elif ÇİLESİZ

ORCID ID: 0000-0002-7270-1194

Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ebelik Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, İzmir, Türkiye
Ege University, Health Sciences Institute, Midwifery Department PhD Student, İzmir, Türkiye

Güzin KARDEŞ (✉)

ORCID ID: 0000-0003-1285-8357

Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, İzmir, Türkiye
Ege University Faculty of Health Sciences, Department of Midwifery, İzmir, Türkiye
guzin.kardes@ege.edu.tr

Neriman SOĞUKPINAR

ORCID ID: 0000-0001-7084-2471

Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, İzmir, Türkiye
Ege University Faculty of Health Sciences, Department of Midwifery, İzmir, Türkiye

Geliş Tarihi/Received : 28.09.2024

Kabul Tarihi/Accepted : 10.04.2025

Bu eser “Creative Commons Atıf-GayriTicari-4.0
Uluslararası Lisansı” ile lisanslanmıştır.

ABSTRACT

This study was conducted to determine the views of midwifery postgraduate students on ORPHEUS programmes. The sample of the study, which was conducted using a descriptive design, consisted of 257 students studying in postgraduate programmes in the academic year 2023-2024 in Türkiye. The research data were collected online with data form prepared in Google Forms. Descriptive statistics (number, percentage, mean) were used in the analysis of the data. 89.1% of the students are satisfied with the postgraduate education. While 65.8% of the students found the university's project opportunities adequate, 9.3% of the students find the research opportunities of the university inadequate; four out of every five students find the international education opportunities inadequate. While 70% of students said they had not heard of the ORPHEUS programme, 51.8% thought that ORPHEUS accreditation would contribute to postgraduate midwifery education and 90.7% would like to study at an ORPHEUS-accredited university. 58.4% of the students consider themselves partially competent in scientific research/publication and 40.5% of them have participated in a scientific study. According to the results, the majority of the students do not have sufficient knowledge about ORPHEUS programme. They were found to feel that the international education and research opportunities offered by their universities were inadequate, but were in favour of the establishment of an international thesis supervisory committee and thesis defence examinations. Increased promotion of the ORPHEUS programme by the health science institutes of universities can provide students with more information about the programme.

Keywords: Orpheus, Doctorate, Postgraduate, Midwife

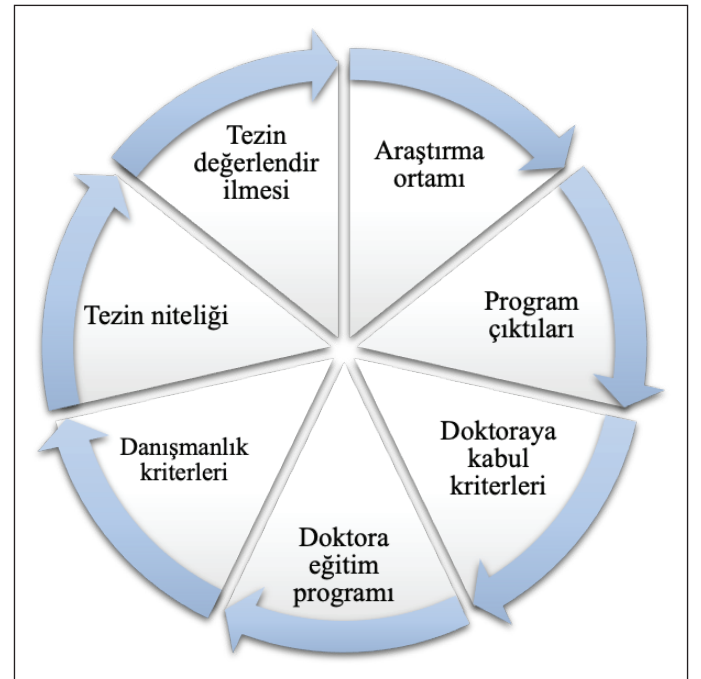
GİRİŞ

Lisansüstü eğitiminin amacı; alanında yetkin, güvenilir, bağımsız araştırma yürütebilen, bilimsel bakış açısı kazanmış bilim insanları yetiştirmektir (Güner & Pehlivan, 2021). Ancak lisansüstü eğitim programlarının ölçme ve değerlendirme süreçlerindeki eksiklikler, eğitim için ayrılan kaynakların yetersizliği, teknolojik alt yapının tüm kurumlarda aynı kalitede olmaması ve danışman-öğrenci etkileşimlerindeki farklılıklar bu programların niteliğini düşürebilmektedir (Karadağ & Özdemir, 2017). Ayrıca bilime katkı sağlayacak ve yayına dönüştürülen tez sayısının istenen düzeyde olmaması yaygın bir sorundur (Bahar & Gördes Aydoğdu, 2019; Şen, 2013).

Lisansüstü eğitiminin standartlaştırılması ve eğitimde kalite güvencesinin sağlanması amacıyla Avrupa'da ORPHEUS (Organisation for PhD Education in Biomedicine and Health Science in the European System) organizasyonu oluşturulmuştur (Keçeli & Duymaz, 2017; ORPHEUS website; Dymanskiy vd., 2014). Bu organizasyon doktora eğitimindeki en iyi uygulamaları destekleyen, kâr amacı gütmeyen en büyük akademik platformdur (Orer, 2020). ORPHEUS çalışmaları, 2004 yılında Zdravko Laskovic önderliğinde Zagreb'te yapılan bir toplantı ile başlamış olup, Biyotıp ve Sağlık Bilimleri alanında çalışmalarını sürdüren Sağlık Bilimleri Enstitülerindeki doktora programlarının iyileştirilmesini hedeflemektedir (Benzon vd., 2020; Taşkıran, 2016; Dymanskiy vd., 2014). Bu program kapsamındaki doktora eğitiminin kalite standartları sekiz temel alanda belirlenmiş olup üniversitelerin bu standartları karşılaması beklenmektedir. Bu standartlar sırasıyla; Araştırma ortamı, Program çıktıları, Doktora kabul kriterleri, Doktora eğitim programı, Danışmanlık kriterleri, Tezin niteliği, Tezin değerlendirilmesi ve Kurumun yapısı ve doktora eğitiminin kalitesidir (Şekil 1) (Bahar & Gördes Aydoğdu, 2019).

Türkiye'de doktora eğitiminde standardizasyonun sağlanmasında YÖK'ün belirlediği kriterlerin yanı sıra üniversitelerin de kendine özgü kriterleri bulunmaktadır. Ayrıca eğitimde standardizasyonu sağlamak adına ülkeler ORPHEUS etiketi alma

çalışmalarına girmektedir (Bahar & Gördes Aydoğdu, 2019). Türkiye'de ORPHEUS etiketini alan ilk üniversite Dokuz Eylül Üniversitesi olup, bu etiketi 8 Ekim 2015 tarihinde almıştır. Ardından sırasıyla Hacettepe Üniversitesi (16.04.2018), Kocaeli Üniversitesi (19.04.2019), İstanbul Üniversitesi (20.11.2022), Ege Üniversitesi (31.01.2024) ve Bursa Uludağ Üniversitesi (20.04.2024) ORPHEUS etiketi almaya hak kazanmıştır. Bunun yanı sıra, Acıbadem Üniversitesi, Bezmialem Vakıf Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi'nin ORPHEUS sertifikası bulunmaktadır. Etiket ya da sertifika almamış ancak ORPHEUS'a üye olan diğer Türk üniversiteleri arasında ise Koç Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Gaziantep Üniversitesi, Ankara

Şekil 1. ORPHEUS doktora eğitimi kalite standartları.

Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi, İnönü Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Başkent Üniversitesi, Trakya Üniversitesi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi ve Mersin Üniversitesi yer almaktadır (ORPHEUS Membership, 2024; Lachkovik & Akdoğan, 2012; Bahar & Gördes Aydoğdu, 2019).

ORPHEUS programı kapsamında; “araştırma yöntemleri ve yayın etiği” dersinin zorunlu hâle getirilmesi, ders sayısının azaltılması ve tez çalışmasının en az 5-6 yarıyıl olması, öğrencinin tez bitirme sınavına girebilmesi için uluslararası hakemli dergide üç yayın yapmış olması şartları bulunmaktadır (Keçeli, 2017). Bu gereklilikler doğrultusunda, Lisansüstü eğitim süreçleri ile ilgili öğrenci görüşlerine göre, Almanya’da tıp eğitimi alan öğrenciler bilimsel çalışmaları eleştirel bir şekilde incelemenin önemli olduğunu belirtmişlerdir. Çoğunluk, uygun literatürü bulma ve bilimsel yayınları yorumlama konusunda kendilerine güvenirken, istatistik ve bilimsel yazmada yetersiz olduklarını ifade etmişlerdir. En çok talep edilen ders “bilimsel yayınların eleştirel analizi” olurken, bilimsel araştırma projelerinin bilimsel yeterlilik kazandırmada değerli olduğu vurgulanmıştır (Ratte vd., 2018). Ribau’nun çalışmasında da öğrenciler, daha fazla ulusal ve uluslararası kongre veya seminerlerde konuşmacı olarak katılmak istediklerini belirtmişlerdir (Ribau, 2019).

Türkiye’de gerçekleştirilen bir çalışmada, Sağlık Bilimleri Enstitüsü’ne kayıtlı lisansüstü öğrencilerin %79’u toplamda teorik derslerin %30’unu geçmeyecek şekilde öğrenci tarafından anlatılmasını tercih etmiş ve üniversite tarafından verilen “Bilimsel Araştırmalar Proje” (BAP) desteğini yetersiz bulmuştur. Yanısıra araştırma laboratuvar imkânlarının ve yurtdışı çalışma olanaklarının sınırlı olduğunu, maddi destek, zaman yetersizliği, danışman eksikliği ve yabancı dil sorunları yaşadıkları ifade edilmiştir. Lisansüstü programda tez aşamasına geç başlanmasının ve bu sürenin yetersiz olmasının yanısıra bilimsel yayın sayılarını artırmak istediklerini belirtmişlerdir. Benzer şekilde, Yücel’in çalışmasında ebelerin lisansüstü eğitimleri ile ilgili olarak kaynak yetersizliği (%32.2), yeterli danışmanlık alamama (%20.2) ve ders yükü fazlalığı (%7.1) öncelikli sorunlar olarak yansımaktadır (Keçeli & Duymaz, 2017).

Lisansüstü eğitiminin standartlaştırılması ve eğitimde kalite güvencesinin sağlanması amacıyla son dönemde ORPHEUS etiketi alan üniversite sayısı artmaktadır. Zamanla Türkiye’nin birçok üniversitesinde uygulanacak olan ORPHEUS programının merkezinde bulunan lisansüstü öğrencilerinin, ORPHEUS hakkındaki bilgi durumları, farkındalıkları ve bu kapsamdaki yeni düzenlenmeler ile ilgili görüşlerini değerlendirmek önemlidir. Bu nedenle çalışmada, genel olarak ebelik lisansüstü öğrencilerinin lisansüstü eğitimleri ile ilgili görüşleri, akademik gelişim ve yayın yapma durumları ile ORPHEUS programları konusunda görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğrencilerin ORPHEUS akreditasyonu konusundaki görüşleri nasıl bir dağılım göstermektedir?
2. Öğrencilerin lisansüstü süreç, akademik gelişim ve yayın yapma durumları ile ilgili durumları nasıl bir dağılım göstermektedir?

YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Bu çalışma tanımlayıcı tiptedir.

Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma Türkiye’de ebelik lisansüstü programına (yüksek lisans, doktora) kayıtlı öğrencilere uygulanmıştır. Türkiye’de ebelik alanında 2003 yılında yüksek lisans eğitime, 2013 yılında da doktora programında eğitime başlanmıştır (Yılmaz & Karanişoğlu, 2016). Ülkemizde 24 üniversitede yüksek lisans, 14 üniversitede doktora programı bulunmaktadır. Veri toplama işlemi 2023 Kasım – 2024 Nisan aylarında gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Türkiye’de 2023-2024 eğitim öğretim döneminde lisansüstü programlarda kayıtlı 431 (yüksek lisans:296, doktora:135) ebelik lisansüstü öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada EPİ İno programında örnek büyüklüğü hesaplanmış, %95 güç, %5 hata payı ve %50 sıklık ile 204 kişiye ulaşılması hedeflenmiştir. Veri toplama sonucunda toplam 257 öğrenciye ulaşılmıştır (yüksek lisans: 182, doktora:75).

Araştırmaya dahil edilme kriterleri arasında; araştırmaya katılmayı kabul etmek ve herhangi bir üniversitede (devlet/vakıf) ebelik anabilim dalında lisansüstü eğitim alıyor olmak şartları aranmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul etmeyen ve veri toplama formunda yer alan ölçeklerde eksik veri bulunan öğrenciler araştırma dışı bırakılmıştır.

Veri Toplama Yöntemi

Araştırmada veriler; çevrim içi ortamda (Whatsapp) Google Forms’ta hazırlanan veri formu ile toplanmıştır. Anabilim Dalı Başkanlıklarının izniyle öğrencilere ulaşılmış olup, öğrencilerden çalışmaya katılmak isteyip istemediklerine dair bilgilendirilmiş onamları anket formuna başlamadan önce sorulmuştur.

Veri Toplama Araçları

Öğrenci Tanıtıcı Bilgileri ve ORPHEUS Programına Yönelik Görüşleri içeren Anket Formu: Bu form yazarlar tarafından literatüre dayalı olarak oluşturulmuş olup, 50 sorudan oluşmaktadır (Ribau, 2019; Ratte vd., 2018; Keçeli & Duymaz, 2017). Formda; yaş, çalışma durumları, lisansüstü eğitim aşamaları, yabancı dil düzeyleri, makale yayınlama durumları, kayıtlı oldukları lisansüstü eğitim programı, ORPHEUS Programı hakkındaki görüşleri, yurt dışı deneyimleri, projede yer alma durumları, danışmanlara ilişkin görüşleri değerlendirilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizinde tanımlayıcı istatistikler (sayı, yüzde, ortalama) yapılmıştır.

BULGULAR

Sosyodemografik Özellikler

Bu araştırmaya 257 lisansüstü öğrenci katılım sağlamıştır. Öğrencilerin %70.8’i tezli yüksek lisans, %29.2’si doktora yapmaktadır. Lisansüstü öğrencilerin %61.9’u ders, %5.4’ü yeterlilik ve

%32.7'si ise tez aşamasındadır. Öğrencilerin %13.6'sı çalışmadığını belirtmiş olup, %70.4'ü sağlık profesyoneli, %14'ü akademisyen olarak, %1.9'u ise diğer işlerde görev yapmaktadır.

Öğrencilerin %89.1'i lisansüstü eğitim sürecinden memnundur. Eğitim gördüğü üniversitenin proje imkânlarını %65.8'i yeterli bulurken, %9.3'ü üniversitenin araştırma olanaklarını; her 5 öğrenciden 4'ü uluslararası eğitim olanaklarını yetersiz bulunduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin %80.2'si lisansüstü eğitim öğretim yönetmeliğini bilmektedir ve %42.8'i lisansüstü eğitim programları kapsamında portfolyo hazırlandığını belirtmiştir (Tablo 1).

Öğrencilerin %58.4'ü kendisini bilimsel araştırma/yayın yapma konusunda kısmen yeterli görmekte olup %40.5'i lisansüstü süreçte akademik bir çalışmada yer almıştır. Çalışmaya katılan 257 öğrenciden 223'ü (%86.8) lisansüstü eğitim sürecinde herhangi bir projede yer almamıştır. Her üç öğrenciden birinin tezi dışında bilimsel bir yayını olup, yalnızca %4.7'sinin şu ana kadar uluslararası Science Citation Index (SCI), (Social Science Citation Index) SSCI vb. hakemli bir dergide yayınlanmış çalışması bulunmaktadır. Öğrencilerin %79.0'unun ulusal hakemli bir dergide araştırma makalesi olmamakla birlikte %78.6'sının da

şu ana kadar yayınlanmış derleme makalesi bulunmamaktadır. Çalışma verilerinin toplandığı tarihlerde 257 katılımcıdan 115 (%44.8)'inin bilimsel bir etkinlikte sunulmuş en az bir sözlü bildirisi bulunmaktadır (Tablo 2).

Öğrencilerin %47.9'unun danışmanı Dr. Öğr. Üyesi unvanına sahiptir ve %91.8'i danışmanının bilimsel yetkinliğini artırabilecek yeterlilikte bulmaktadır. Öğrencilerin %87.2'si danışmanı ile düzenli görüşmekte ve danışmanlarının yeterli vakit ayırdığını düşünmektedirler (Tablo 3).

Tablo 4'te görüldüğü üzere, öğrencilerin %70'i ORPHEUS programını daha önce duymadığını belirtmektedir. Öğrencilerin sadece %13.6'sı kayıtlı oldukları enstitünün ORPHEUS etiketi aldığını bilmekte olup %76.7'si ise bu konuda bilgi sahibi değildir. Öğrencilerin %51.8'i ORPHEUS akreditasyonunun ebelik alanında lisansüstü eğitime katkı sağlayacağını düşünmekte; %90.7'si ORPHEUS programı kapsamında akredite olan bir üniversitede eğitim almak istemektedir. Öğrencilerin 206'sı (%80.2) lisansüstü eğitim öğretim yönetmeliğini bildiğini belirtmiştir. Tez değerlendirme komitelerinde öğrencilerin %63.8'i başka bir ülkeden üye dahil edilmesini olumlu karşılamaktadır. Öğrencilerin %72.8'i doktora öğrencilerinin mezuniyet öncesi

Tablo 1. Öğrencilerin Lisansüstü Eğitimleri ile İlgili Görüşlerinin Dağılımı (N=257)

Özellikler	n (%)
Lisansüstü eğitim sürecinizden memnun musunuz?	
Evet	229 (89.1)
Hayır	28 (10.9)
Kayıtlı olduğunuz üniversitenin proje imkânlarının yeterliliği	
Yeterli	169 (65.8)
Yeterli değil	88 (34.2)
Lisansüstü eğitiminizi sürdürdüğünüz üniversitenin araştırma olanaklarını (laboratuvarlar, klinikler, saha, etik kurul vb.) yeterli bulma	
Yetersiz	24 (9.3)
Kısmen yeterli	84 (32.7)
Yeterli	100 (38.9)
Oldukça yeterli	49 (19.1)
Lisansüstü eğitiminizi sürdürdüğünüz üniversitenin uluslararası eğitim bağlantılarını (ERASMUS vb.) yeterli bulma	
Çok yetersiz	28 (10.9)
Yetersiz	229 (89.1)
Lisansüstü eğitim öğretim yönetmeliğini bilme durumu	
Evet	206 (80.2)
Hayır	51 (19.8)
Lisansüstü eğitim programınız kapsamında kişisel, mesleki ve bilimsel gelişiminizi izlemeye yönelik portfolyo hazırlanma durumu	
Evet	110 (42.8)
Hayır	147 (57.2)
Enstitünüzün lisansüstü eğitim programları hakkında bilgiler içeren web sitesi varlığı	
Evet	222 (86.4)
Hayır	35 (13.6)
Toplam	257 (100.0)

Tablo 2. Öğrencilerin Akademik Gelişim ve Yayın Yapma Durumları ile İlgili Görüşlerinin Dağılımı

Özellikler	n (%)
Kendisini bilimsel araştırma/yayın yapma konusunda yeterli bulma	
Yetersiz	51 (19.8)
Kısmen yeterli	150 (58.4)
Yeterli	56 (21.8)
Lisansüstü eğitim sürecinde bir projede yer alma	
Üniversitenin Bilimsel araştırma projeleri (BAP)	20 (7.8)
Dış kaynaklı projeler (TÜBİTAK vb.)	14 (5.5)
Herhangi bir projede görev almadı	223 (86.8)
Lisansüstü süreçte akademik bir çalışmada yer alma	
Evet	153 (59.5)
Hayır	104 (40.5)
Lisansüstü eğitim sürecinde tezi dışında bilimsel yayın varlığı	
Evet	92 (35.8)
Hayır	165 (64.2)
Uluslararası SCI (Science Citation Index), SCIE (Science Citation Index Expanded), SSCI (Social Science Citation Index) vb. hakemli bir dergide yayınlanmış araştırma makalesi sayısı	
0	217 (84.4)
1	28 (10.9)
2 ve üzeri	12 (4.7)
Uluslararası hakemli bir dergide (SCI, SCIE, SSCI vb. dışında) yayınlanmış araştırma makalesi sayısı	
0	219 (85.2)
1	18 (7.0)
2 ve üzeri	20 (7.8)
Ulusal hakemli dergide yayınlanmış araştırma makalesi sayısı	
0	203 (79.0)
1	30 (11.7)
2 ve üzeri	24 (9.3)
Yayınlanmış derleme makalesi sayısı	
0	202 (78.6)
1	38 (14.8)
2 ve üzeri	17 (6.6)
Bilimsel bir etkinlikte sunulmuş sözlü bildiri sayısı	
0	142 (55.2)
1	47 (18.3)
2 ve üzeri	68 (26.5)
Toplam	257 (100.0)

üç yayın yapması gerektiğini düşünmektedir. Ancak %27.2'si bu gerekliliği uygun bulmamaktadır.

TARTIŞMA

Bu çalışma, lisansüstü öğrencilerin ORPHEUS programı ile ilgili görüşlerini değerlendirmektedir.

Çalışmamızın bulguları, öğrencilerin %70'i ORPHEUS programını daha önce duymadığını, yaklaşık üçte ikisi de kayıtlı oldukları enstitünün ORPHEUS etiketi olup olmadığını bilmediğini belirt-

miştir. Öğrencilerin ORPHEUS programı hakkındaki farkındalık seviyelerinin beklenenden düşük olduğunu gösteren bu sonuç, programın tanıtımının yeterli olmadığını göstermektedir.

Lisansüstü programlar süreci içerisinde yayın yapmak, öğrencilerin akademik kariyerlerinde önemli bir yer tutmakta ve bilimsel alana katkıda bulunmalarını sağlamaktadır (Dilci, 2019; Yılmaz vd., 2017). Genellikle özgün araştırmalardan oluşan tez çalışmaları yayımlanması yeni bilgi ve kanıtların bilim dünyasına kazandırılmasını sağlayarak gelecekteki araştırmalar için kaynak oluşturacaktır (Çepni, 2021). Araştırma yapmanın ka-

Tablo 3. Lisansüstü Danışmanlık Süreci ile İlgili Öğrenci Görüşleri

Özellikler	n (%)
Danışmanınızın akademik unvanı	
Dr. Öğr. Üyesi	123 (47.9)
Doçent	75 (29.2)
Profesör	59 (23.0)
Yüksek lisans/doktora danışmanınızın bilimsel yetkinliğinizi artırabilecek yeterliliğe sahip olduğunu düşünme	
Evet	236 (91.8)
Hayır	21 (8.2)
Yüksek lisans/doktora danışmanınız ile düzenli görüşmeler yapma durumu	
Evet	224 (87.2)
Hayır	33 (12.8)
Yüksek lisans/doktora danışmanınızın size yeterli zaman ayırma durumu	
Evet	231 (89.9)
Hayır	26 (10.1)
Bağlı olduğunuz enstitüde danışman-öğrenci sözleşmesi yapılma durumu	
Evet	48 (18.7)
Hayır	209 (81.3)

Tablo 4. Öğrencilerin ORPHEUS ile İlgili Görüşlerinin Dağılımı

Özellikler	n (%)
ORPHEUS programını daha önce duyma durumu	
Evet	77 (30.0)
Hayır	180 (70.0)
Kayıtlı olduğu enstitünün ORPHEUS etiketi alma durumu	
Evet	35 (13.6)
Hayır	25 (9.7)
Bilmiyorum	197 (76.7)
ORPHEUS akreditasyonunun ebelik alanında lisansüstü eğitime katkısı olacağını düşünme	
Evet	133 (51.8)
Hayır	4 (1.6)
Fikrim yok	120 (46.7)
ORPHEUS Programı kapsamında akredite olan bir üniversitede eğitim almak isteme	
Evet	233 (90.7)
Hayır	24 (9.3)
ORPHEUS Programının doktora eğitiminin niteliğini artıracığını düşünme	
Evet	241 (93.8)
Hayır	16 (6.2)
Doktora öğrencisinin mezuniyet öncesi üç yayın yapması konusundaki görüşü	
Olması gerektiğini düşünüyorum	187 (72.8)
Uygun bulmuyorum	70 (27.2)
Tez değerlendirme komitelerine başka bir ülkeden jüri dahil edilmesini isteme	
Uygun buluyorum	164 (63.8)
Uygun bulmuyorum	93 (36.2)
Tez savunma sınavlarının sınav jürisi dışında dinleyicilerinin (topluma, öğretim elemanlarına, lisansüstü öğrencilere, alanın uzmanlarının vb.) katılımına açık olmasını isteme	
Evet	113 (44.0)
Hayır	144 (56.0)
Toplam	257 (100.0)

litesini artırmayı ve kariyer olanaklarını güvence altına almayı amaçlayan bir program olan ORPHEUS Programı; öğrencinin tez konusundan üretilmiş yayınların olmasını mezuniyet şartı olarak göstermektedir (Bahar & Aydoğdu, 2019; Keçeli, 2017, ORPHEUS, 2024). Bu çalışmada, öğrencilerin %72.8'i doktora öğrencilerinin mezuniyet öncesi üç yayın yapması gerekliliğine katılmaktadır. Bu durum, öğrencilerin akademik başarı ve bilimsel katkı için yayın yapmanın önemini benimsediklerini göstermektedir. Ancak yayın şartını gerekli bulmamakta olan (%27.2) öğrencilerin yaklaşık yarısı da tez çalışmalarının yayınlanmasının mezuniyet için zorunlu olmaması gerektiğine inanmaktadır. Bu durum yayın yapma sürecinin zorlukları, tez çalışmasının zaman alıcı olması ve öğrencilerin tez bitirme kaygılarının yüksek olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Tüm bunların dışında, çalışmaya katılanların sağlık alanında çalıştıkları düşünüldüğünde, nöbet ve vardiya usulü çalışma koşulları, lisansüstü eğitim sürecinin zorlukları ve zaman kısıtlılığı gibi faktörlerin de öğrenciler üzerindeki baskıyı artırdığı düşünülebilir.

Çalışmada öğrencilerin beşte biri bilimsel araştırma/yayın yapma konusunda kendisini yetersiz bulduğunu, yarısından fazlası da kısmen yeterli gördüğünü ifade etmiştir. Bu bulgu bilimsel yayın konusunda öğrencilerin özyeterlilik algılarının düşük olduğunu, bu kapsamda önemli iyileştirme gereksinimlerinin olduğunu ortaya koymaktadır. SCI ve alan indeksli dergilerde yayın yapma süreci genellikle zorlu ve rekabetçidir (Asan, 2017). Bu dergiler, yüksek kalitede araştırmalar talep eder ve öğrencilerin bu standartlara ulaşmak için yeterli deneyime ve rehberliğe sahip olmaları gerekir (Hamurcu & Eren, 2017). Öğrencilerin sadece %15'inin SCI dergilerde yayını olması, benzer şekilde %15'inin alan indeksli dergilerde yayını bulunması ve %85'inin bu tür dergilerde yayınının olmaması, öğrencilerin uluslararası ve yüksek etkili dergilerde yayın yapma konusundaki zorluklarını göstermektedir. Her beş öğrenciden birinin ulusal hakemli dergilerde yayını bulunmaktadır. Ulusal hakemli dergilerde yayın yapmanın dil ve teknik açıdan daha tercih edilebilir olduğu düşünülebilir. Ayrıca öğrencilerin ilk yayın deneyimlerini kazanmaları için ulusal hakemli dergiler iyi bir başlangıç noktası olabilir. Bilimsel sunumlar, öğrencilerin akademik becerilerini geliştirmelerine olanak tanır (Balci, 2023). Öğrencilerin yaklaşık yarısının bilimsel kongrelerde sözlü bildiri sunmuş olması, araştırma bulgularını paylaşma ve akademik toplulukla etkileşimde bulunma konusundaki çabalarını işaret edebilir.

Danışmanların yetkinliği ve öğrencisiyle etkileşimi, araştırma süreçlerinde ve tez çalışmalarında öğrencilerin başarılı olmaları açısından önemli bir faktördür (Akgün & Güntaş, 2018). Bu çalışmada öğrenciler danışmanlarını büyük oranda bilimsel açıdan yeterli bulduğunu ifade etmiştir. Bunun yanı sıra öğrenciler danışmanları ile düzenli görüşmeler yaptıklarını ve danışmanlarının kendilerine yeterli zaman ayırdıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuç, öğrencilerin danışmanları hakkındaki genel memnuniyetini ve beklentilerini karşıladığını yansıtmakta; öğrencilere yeterli rehberlik sağlandığını göstermektedir. Genel olarak öğrencilerin danışmanları hakkında olumlu görüşleri, danışmanlık sisteminin büyük oranda etkili olduğunu ve öğrencilerin ihtiyaçlarını karşıladığını göstermektedir. Ancak her on öğrenciden biri bunun tersini savunmakta, danışmanlarının yeterli zaman

ayırmadığını ve düzenli görüşme yapmadığını vurgulamaktadır. Bazı öğrencilerin danışmanlarından bekledikleri desteği tam olarak alamadıklarını gösteren bu sonuç; danışmanlık hizmetlerinde iyileştirme yapılması gereken alanların olduğunu ve bazı danışmanların zaman yönetimi ve öğrenci ilişkileri konularında daha dikkatli olmaları gerektiğine işaret etmektedir.

ORPHEUS programlarında tez değerlendirme komitelerine başka ülkeden bir jüri katılması önerilen bir uygulamadır (Bahar & Aydoğdu, 2019). Farklı ülkelerden jüri üyelerinin dahil edilmesi, kendi ülkelerindeki akademik standartlar ve uygulamalar doğrultusunda farklı bakış açıları sunabileceği gibi uluslararası akademik ağlarını genişletme olanağı da tanır (Mason et al, 2024). Öğrencilerin yaklaşık %64'ünün "Tez değerlendirme komitelerine başka bir ülkeden jüri dahil edilmesi" görüşüne katılması, bu uygulamanın öğrencilerin akademik gelişimine sunduğu çeşitli avantajlar nedeniyle geniş bir destek bulduğu şeklinde yorumlanabilir. Bununla birlikte öğrencilerin tezlerinin uluslararası bir jüri tarafından değerlendirileceğini bilmesi, daha motive olmalarını ve çalışmalarına daha fazla özen göstermelerini sağlayabilir.

Lisansüstü öğrencilerin tez savunma sınavlarının jüri dışı dinleyicilere açık yapılması görüşüne katılım konusunda belirli bir düzeyde destek olduğu görülmektedir. Tez savunma sınavlarının daha geniş bir dinleyici kitlesine açık olması, bazı öğrenciler için stresli ve rahatsız edici görülmüş olabilir. Bu duruma yol açan kaygıların belirlenmesinin önem taşıdığı düşünülmektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışma, lisansüstü eğitim sürecinde yer alan öğrencilerin eğitim kalitesi, araştırma olanakları ve ORPHEUS akreditasyonu konularındaki görüşlerini ele almaktadır. Sonuçlar, öğrencilerin büyük çoğunluğunun lisansüstü eğitimden genel olarak memnun olduğunu, ancak uluslararası eğitim ve araştırma olanaklarını yetersiz bulduklarını göstermektedir. Öğrencilerin önemli bir kısmının ORPHEUS programı hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığını ortaya koymuştur. Bununla birlikte, ORPHEUS akreditasyonunun lisansüstü eğitime katkı sağlayabileceğine dair olumlu bir görüş ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin araştırma projelerine katılım düzeyinin düşük olması ve uluslararası bilimsel dergilerde yayın yapma oranlarının sınırlı kalması, akademik başarı ve bilimsel üretkenlik açısından geliştirilmesi gereken alanlar olarak değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

- Üniversitelerin sağlık bilimleri enstitüleri tarafından ORPHEUS Programının tanıtımının artırılması, öğrencilerin program hakkında daha fazla bilgi sahibi olmasını sağlayabilir.
- Öğrencilerden düzenli olarak geri bildirim almak ve bu geri bildirimlere dayalı iyileştirmeler yapmak, danışmanlık hizmetlerinin kalitesini artırabilir.
- Tez savunmalarının açık yapılması ve geri bildirimlerin toplanması, uygulamanın yaygınlaştırılması konusunda pilot çalışmalar yapılması yol gösterici olabilir.

- Öğrencilerin yayın süreçlerinde daha fazla destek almalarını sağlamak için mentorluk programları ve makale yazım atölyeleri düzenlenmelidir. Bu eğitimler, makale yazma, dergi seçimi ve hakem değerlendirme süreçlerine odaklanabilir.
- Bilimsel araştırma ve yayın yapma konusundaki bilgi ve becerilerini sürekli olarak geliştirme konusunda ileri düzey kurslar, seminerler ve atölye çalışmaları gibi sürekli eğitim fırsatları sağlanmalıdır.
- Bilimsel araştırma ve yayın yapma konusunda kendini yeterli görmeyen öğrencilerin oranı, müfredatın bu konuları kapsayacak şekilde gözden geçirilmesi gerektiğini göstermektedir. Özellikle araştırma metodolojisi, yazım teknikleri ve yayın süreçleri gibi konulara daha fazla ağırlık verilebilir.
- Teorik bilgilerin yanı sıra, uygulamalı eğitimlerin ve projelerin artırılması, öğrencilerin pratik deneyim kazanmalarını sağlayabilir.

Teşekkür: Bu çalışmanın gerçekleştirilmesine katkıda bulunan tüm ebelik lisansüstü öğrencilere, görüş ve deneyimlerini paylaştıkları için teşekkürlerimizi sunarız.

Yazar Katkıları: Çalışmanın kavramsallaştırılması ve tasarımı: AE, GK, EÇ, NS; Veri toplama ve analiz: AE, GK, EÇ, NS; Verilerin Analizi: AE; Makalenin yazımı: AE, GK, EÇ, NS; Literatür taraması ve kaynakların düzenlenmesi: AE, GK, EÇ; Yazının gözden geçirilmesi ve son onay: AE, GK, EÇ, NS. Tüm yazarlar çalışmanın bilimsel içeriğini gözden geçirmiş, son halini onaylamış ve sorumluluğu paylaşmıştır.

Çıkar Çatışması: Yazarlar, bu çalışma ile ilgili olarak herhangi bir çıkar çatışmalarının bulunmadığını beyan ederler.

Finansal Destek: Bu çalışmada, herhangi bir kurum veya kuruluş tarafından finansal destek/fon alınmamıştır.

Etik Kurul Onayı: Araştırma için Ege Üniversitesi Tıbbi Araştırmalar Etik kurulundan (11.05.2023 tarih ve 23-5T/1 sayılı) etik onay alınmıştır. Katılımcılardan bilgilendirilmiş onam ile yazılı ve sözlü izin alınmıştır.

Hakemlik Süreci: Çift taraflı kör hakemlik.

KAYNAKLAR

- Asan, A. (2017). Uluslararası bilimsel dergi indeksleri, önemleri ve Türkiye kaynaklı dergilerin durumu: Bölüm 1: Bilimsel dergi indeksleri. *Acta Medica Alanya*, 1(1), 33-42.
- Bahar, Z., & Aydoğdu, N. G. (2019). Hemşirelikte doktora programları ve standardizasyonun sağlanması. *Halk Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 1(1), 54-63.
- Balcı, S. B. (2023). Çankırı Karatekin Üniversitesi Öğrenci Merkezli Eğitim Kılavuzu, Kalite Komisyonu Eğitim ve Öğretim Çalışma Grubu, Çankırı. Retrieved from https://krtknadm.karatekin.edu.tr/files/kalite/%C3%87ak%C3%BC_%C3%B6%C4%9Fenci_merkezli_e%C4%9Fitim_k%C4%B1lavuzu.pdf.
- Benzon, B., Vukojevic, K., Filipovic, N., Tomić, S., & Durdov, M. G. (2020). Factors that determine completion rates of biomedical students in a PhD programme. *Education Sciences*, 10(11), 336. doi:10.3390/educsci10110336.
- Çepni, S. (2021). Proje, tez ve araştırma makalelerinin kavramsal ve kuramsal çerçevesi nasıl yapılandırılmalı? *Fen Matematik Girişimcilik ve Teknoloji Eğitimi Dergisi*, 4(3), 203-216.
- Dilci, T. (2019). Eğitim Bilimleri örneklemine lisansüstü eğitimin niteliksel boyutuna ilişkin görüşler (nitel bir çalışma). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29(1), 159-179.
- Dumanskiy, Y., Sulaieva, O., Gatina, K., & Zinkovych, I. (2014). Achieving ORPHEUS standards in Ukraine: Illusion or reality? *US-China Education Review*, 4(8), 590-595.
- Güner, P., & Pehlivan, T. (2021). Türkiye’de psikiyatri hemşireliği doktora eğitiminin irdelenmesi. In M. Kelleci (Ed.), *Psikiyatri hemşireliği eğitimi* (pp. 48-56). Türkiye Klinikleri.
- Hamurcu, M., & Eren, T. (2017). Science citation index (SCI) kapsamında dergi seçimi için analitik ağ süreci yönteminin kullanılması. *Harran Üniversitesi Mühendislik Dergisi*, 2(2), 54-70.
- Karadağ, N., & Özdemir, S. (2017). Türkiye’de doktora eğitimi sürecine ilişkin öğretim üyelerinin ve doktora öğrencilerinin görüşleri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 7(2), 267-281.
- Keçeli, S. A. (2017). 12. ORPHEUS Kongresi - Sağlık bilimlerinde doktora eğitimi standartları: Litvanya’dan izlenimler. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(2), 22-23.
- Keçeli, S. A., & Duymaz, F. Z. (2017). Lisansüstü eğitimin anket sonuçları ile değerlendirilmesi: Kocaeli Üniversitesi deneyimi. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(3), 24-27. doi:10.30934/kusbed.338170.
- Lackovic, Z., & Akdogan, D. D. (2012). ORPHEUS standards and the European vision in PhD education in biomedicine and health sciences. *MÜSBED*, 2(Suppl. 2), 43-45.
- Mason, S., Frick, L., Castelló, M., Cheng, W., Chong, S. W., Díaz Villalba, L., ... & Weise, C. (2024). Prominence, promotion and positioning of the ‘thesis by publication’ in six countries. *Higher Education Policy*, 1-21.
- Orer, H. S. (2020). IUBMB/PSBMB 2019 Conference/Plenary: Mentoring in postgraduate training and the role of Organization for PhD Education in Health Sciences in European System. *Biochemistry and Molecular Biology Education*, 48(6). doi:10.1002/bmb.21345592.
- Organisation for PhD Education in Biomedicine and Health Science in the European System (ORPHEUS) website. Retrieved from <https://www.orpheus-med.org/about/>.
- Organisation for PhD Education in Biomedicine and Health Science in the European System (ORPHEUS). (2024). Best Practices in Doctoral Education Book. Revision 3, Date accessed: 11.04.2025. Access address: <https://orpheus-med.org/wp-content/uploads/2024/04/Orpheus-Best-Practice-Handbook.pdf>
- Ratte, A., Drees, S., & Schmidt-Ott, T. (2018). The importance of scientific competencies in German medical curricula - the student perspective. *BMC Medical Education*, 18, 146. doi:10.1186/s12909-018-1257-4.
- Ribau, I. (2019). Doctoral supervisors and PhD students’ perceptions about the supervision process in a young European university. *Universal Journal of Educational Research*, 8(1). doi.org/10.13189/ujer.2020.080105.
- Şen, Z. (2013). Türkiye’de yüksekisans ve doktora eğitiminin kalitesinin iyileştirilmesi için öneriler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3(1), 10-15.

- Taşkıran, Y. (2016). ORPHEUS tarihine kısa bir bakış. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(29), 25.
- Yılmaz, A., Yazgan, E. Ö., Dur, B., Salman, F., & Demir, A. (2017). Türkiye’de hemşirelik lisansüstü tezlerinin yayın olma durumu: Bibliyometrik çalışma 1977-2016. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 19(3), 34-44.
- Yılmaz, T., & Karanisoğlu, H. (2016). Türkiye’de ebelik eğitiminin güncel durumu. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 3(1), 73-77.